

3. BÖLÜM

SOSYAL MEDYA VE KUTUPLAŞMA

Hande TASA¹

“İnsan, doğası gereği sosyal bir hayvandır... Ortak yaşamı sürdüremeyen ya da ortak yaşama ihtiyaç duymayacak kadar kendine yetebilen kişi, toplumun bir parçası değildir. Ya bir Tanrı ya da bir canavardır.”

-Aristoteles, *Politika*

Giriş

İnsan, doğası gereği düşünen, sorgulayan, öğrenen, düşünsel esnekliğini uzun yıllar koruyabilen bir canlıdır. Tüm bu becerilerinin yanında dünyaya gözlerini açtığı anda, yaşamını devam ettirebilmek için diğer insanların desteğine de ihtiyaç duymaktadır. Yaşamını devam ettirmek ve potansiyelini ortaya çıkarabilmek için ihtiyaç duyduğu bu destek, onun sosyalliğinin de öncüllerinden biri olmaktadır. İçine doğduğu küçük gruptan başlayarak ve elbette grubun desteğiyle, toplumun bir parçası olma yolunda pek çok adım atar. Büyüyen adımları gibi giderek genişleyen çevresi, insanın kendini ve dış dünyayı keşfettiği bu yolculukta pek çok bakımdan rehberlik rolü üstlenir. Birey bu toplumsallaşma sürecinde kişisel deneyimleri ve çevresinin etkisiyle, diğer kişiler, gruplar, kurumlar vb. hakkında olumlu ya da olumsuz bir takım düşünceler edinir. Sosyal yaşamın bir getirisi olarak düşünebileceğimiz bu sosyal etkileşim mekanizmalarıyla bireylerin duygu, düşünce ve davranışları diğer bireylerden etkilenmektedir. Bununla

¹ Öğr. Gör. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, FEF, Psikoloji Bölümü.

olacaktır. Bu konuda yapılan çalışmalar karşıt görüşlere sahip gruplar arasındaki kutuplaşmayı azaltmak amacıyla kullanılacak algoritmalara odaklansa da (bkz. Garimella, 2018), insan ve toplum bilimlerinin olmadığı girişimlerin başarı sağlamayacağı açıktır.

Değişen iletişim teknolojilerine ve etkileşim platformlarına karşı çıkmak ve engelleme girişimlerinde bulunmak şüphesiz beyhude bir çabadır. Ayrıca uçsuz bucaksız bir haberleşme ağını, dünyayı keşfedebilmeyi ve farklı kültürleri fiziksel mesafeler kat etmeden görebilmeyi bırakma arzusu gerçekçi değildir. Bu doğrultuda yapılması gereken bu keşif yolculuğunu güvenli hale getirmek ve toplumsal sorunların çözümünde avantajlarından faydalanmaktır.

Kaynakça

- Akça, B. E., Sayımer, İ. ve Ergül, S. (2015). Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve siber zorbalık deneyimleri: Ankara örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 5(10), 71-86.
- Aktan, S. (2020). *Türkiye’de adaleti artık sosyal medya mı sağlıyor?* <https://tr.euronews.com/2020/08/19/turkiye-de-adaleti-artik-sosyal-medya-mi-sagliyor> [Erişim tarihi: 12.02.2021]
- Allport, G. W. (2016). *Önyargının Doğası*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Andersson, T. (2017). Why entertainment content posts get more likes and comments on Facebook. <http://www.diva-portal.org> [Erişim tarihi: 12.02.2021]
- Burrow, A. L. ve Rainone, N. (2017). How many likes did I get? Purpose moderates links between positive social media feedback and self-esteem. *Journal of Experimental Social Psychology*, 69, 232-6.
- APA Dictionary of Psychology* (2020). American Psychological Association, <https://dictionary.apa.org> [Erişim tarihi: 12.12.2020]
- Aronson, E. ve Aronson, J. (2011). *The Social Animal*. New York: Worth.
- Aydın, A. F. (2020). Post-Truth dönemde sosyal medyada dezenformasyon: Covid-19 (yeni koronavirüs) pandemi süreci. *Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, 12, 76-90.
- Awan, I. (2017). Cyber-extremism: Isis and the power of social media. *Society*, 54(2), 138-49.
- Babacan, M. E. (2014). Sosyal medya sonrası yeni toplumsal hareketler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 135-60.
- Bail, C. A., Argyle, L. P., Brown, T. W. vd. (2018). Exposure to opposing views on social media can increase political polarization. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 9216-21.
- Barberá, P. (2015). How social media reduces mass political polarization. Evidence from Germany, Spain, and the U.S. *Proceedings of the APSA Conference* içinde (1-46).
- Berkowitz, L. (1972). Social norms, feelings, and other factors affecting helping and altruism. L. Berkowitz ve L. Berkowitz (Eds.), *Advances in Experimental Social Psychology* içinde (63-106). New York: Academic.

- Bradshaw, S. ve Howard, P. N. (2018). Challenging truth and trust: A global inventory of organized social media manipulation. *The Computational Propaganda Project*, 1.
- Brundidge, J. (2010). Encountering 'difference' in the contemporary public sphere: The contribution of the internet to the heterogeneity of political discussion networks. *Journal of Communication*, 680-700.
- Cialdini, R. B. (2001). *İnsanları Etkileme Yolları*. Ankara: İmge.
- Clark, A. E. ve Lohéac, Y. (2007). "It wasn't me, it was them!" Social influence in risky behavior by adolescents. *Journal of Health Economics*, 763-84.
- Dondurucu, Z. B. ve Uluçay, A. P. (2015). Yeni medya ortamlarında nefret söylemi: Eşcinsellere yönelik nefret söylemi içeren videoların YouTube üzerinden incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 875-902.
- Enikolopov, R., Makarin, A. ve Petrova, M. (2020). Social media and protest participation: Evidence from Russia. *Econometrica*, 88(4), 1479-514.
- Erdoğan, E. (2020). *İnfodemiyle etkin mücadele*. <https://www.infodemiylemucadele.org> [Erişim tarihi: 14.12.2020]
- Erkan, G. ve Ayhan, A. (2018). Siyasal iletişimde dezenformasyon ve sosyal medya: Bir doğrulama platformu olarak Teyit.org. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 201-23.
- Ferrara, E. (2015). Manipulation and abuse on social media. *ACM SIGWEB Newsletter*, 1-9.
- Garimella K., Morales G. D. F., Mathioudakis M. vd. (2018). Polarization on social media. *Web Conference Tutorial*, 1(1), 1-191.
- Goodman, J. ve Carmichael, F. (2020). *Coronavirus: Bill Gates 'microchip' conspiracy theory and other vaccine claims fact-checked*. <https://www.bbc.com/news/52847648> [Erişim tarihi: 19.12.2020]
- Grömping, M. (2014). 'Echo chambers' partisan Facebook groups during the 2014 Thai election. *Asia Pacific Media Educator*, 24(1), 39-59.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Şiddet türleri ve kişilik özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 35-50.
- Hortaçsu, N. (2012). *En Güzel Psikoloji Sosyal Psikoloji*. Ankara: İmge.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kemp, S. (2020). Digital 2020. *Hootsuite*. <https://wearesocial.com/digital-2020> [Erişim tarihi: 13.02.2021]
- Lev-On, A. & Manin, B. (2006). Happy accidents: Deliberation and online exposure to opposing views. *Esprit*, 5(5), 195-212.
- Shu, K., Sliva, A., Wang, S. vd. (2017). Fake news detection on social media: A data mining perspective. *ACM SIGKDD explorations newsletter*, 19(1), 22-36.
- Madran, A. D. (2012). *Tutum, Tutum Değişimi ve İkna*. Ankara: Nobel.
- Matthews-King, A. (2019). Social media fuelling anti-vaxxer movement with Europeans the most sceptical in the world, global poll shows. <https://www.independent.co.uk/news/health/anti-vaxx-vaccination-myth-poll-europe-pro-nature-birth-a8964441.html> [Erişim tarihi: 29.12.2020]
- McPherson, M., Smith-Lovin, L. ve Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in Social Networks. *Annual Review of Sociology*, 415-44.
- Mutz, D. C. ve Mondak, J. J. (2006) The workplace as a context for cross-cutting political discourse. *Journal of Politics*, 68(1), 140-55.

- Müller, K. ve Schwarz, C. (2020). Fanning the flames of hate: Social media and hate crime. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3082972 [Erişim tarihi: 12.01.2021]
- Myers, D. G. (2017). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Nobel.
- Nadkarni, A. ve Hofmann, S. G. (2012). Why do people use Facebook? *Personality and Individual Differences*, 52(3), 243-9.
- Narin, B. (2018). Kişiselleştirilmiş çevrimiçi haber akışının yankı odası etkisi, filtre balonu ve siberbalkanizasyon kavramları çerçevesinde incelenmesi. *Selçuk İletişim*, 11(2), 232-51.
- Newman, N., Fletcher, R., Kalogeropoulos, A. vd. (2020). *Reuters institute digital news report*. Reuters Institute; University of Oxford.
- Nickerson, R. S. (1998). Confirmation bias: A ubiquitous phenomenon in many guises. *Review of general psychology*, 2(2), 175-220.
- Noelle-Neumann, E. (1974). The spiral of silence a theory of public opinion. *Journal of Communication*, 24(2), 43-51.
- Nyhan, B. ve Reifler, J. (2010). When corrections fail: The persistence of political misperceptions. *Political Behavior*, 32(2), 303-30.
- Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble What the Internet Is Hiding from You*. New York: The Penguin.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler kim kimi nasıl etkiler?* Ankara: İmge.
- Sherman, L. E., Payton, A. A., Hernandez, L. M. vd (2016). The power of the like in adolescence: Effects of peer influence on neural and behavioral responses to social media. *Psychological Science*, 27(7), 1027-35.
- Solmaz, B. ve Görkemli, H. N. (2012). Büyükşehir belediyeleri ve sosyal medya kullanımı. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9-20.
- Sönmez, G. (2016). Radikalleşme, şiddete varan aşırıcılık (ŞVA) ve yabancı terörist savaşçılar (YTS): Nedenler, çözüm önerileri ve Türkiye özelinde değerlendirme, *Yeni Türkiye* (87), 476-81
- Sözkesen, M. E. ve Biçer, S. (2018). Instagram'da sosyal kıyaslama, benlik saygısı ve yaşam doyumu ilişkisi: Fırat Üniversitesi üzerinde bir inceleme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 302-26.
- Spohr, D. (2017). Fake news and ideological polarization: Filter bubbles and selective exposure on social media. *Business Information Review*, 34(3), 150-60.
- Stahl, B. C. (2006). On the difference or equality of information, misinformation, and disinformation: A critical research perspective. *Informing Science Journal*, 9, 83-96.
- Sunstein, C. R. (2002). The law of group polarization. *Journal of Political Philosophy*, 10(2), 175-95.
- Sunstein, C. R. (2009). *Going to Extremes How Like Minds Unite*. New York: Oxford University.
- TDK (2020). <https://sozluk.gov.tr> [Erişim tarihi: 12.12.2020]
- Toktay, Y. (2019). Sosyal medyada dezenformasyon, manipülasyon ve propaganda etkisi: Zeytin Dalı Harekatı örneği (Yayımlanmamış YL Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tunçer, Ç . (2020). Sosyal medya ve şiddet: ekşi sözlük'te Çinli algısı. *İnsan ve İnsan*, 7(25), 65-84.
- Turan, C. (2015). Açıklığın yanılsaması: Dezenformasyon çağımızın kitle imha silahı mı? *Akademik Bilişim Konferansı* (109-15). Eskişehir.

- Turan, H. (2017). Sosyal medya'da şiddet: Sağduyunun yitiminde başkalık ve kendilik deneyimleri. *Marmara İletişim Dergisi*, 27, 121-33.
- TurkuazLab (2021). *Türkiye'de kutuplaşmanın boyutları 2020*. <https://www.turkuazlab.org/ilgili-projelerimiz/turkiyede-kutuplasmanin-boyutlari-2020> [Erişim tarihi: 12.01.2021]
- Türk, G. D. (2013). Demokrasinin dördüncü kuvveti yeni medya teknolojileri. *XVIII. Türkiye'de İnternet Konferansı* (55-60). İstanbul.
- VandenBos, G. R. (2015). *APA Dictionary of Psychology*. Washington, DC: APA.
- Vardal, Z. B. (2015). Nefret söylemi ve yeni medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 132-56.
- Vicario, M. D., Zollo, F., Caldarelli, G. vd. (2017). Mapping social dynamics on Facebook: The Brexit debate. *Social Networks*, 6-16.
- Yanık, A. (2017). Sosyal medyada yükselen nefret söyleminin temelleri. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 8(15).
- Yanık, C. ve Öztürk, M. (2015). Toplumsal hareketlerin dönüşümü üzerine bir değerlendirme. *Mukaddime*, 5(1), 45-63.
- Yaşa, H. ve Öksüz, O. (2020). Nefret söyleminin inşasında sosyal medyanın rolü: ekşi sözlük örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), 1383-08.
- Yegen, C. (2018). Doğru haber alma hakkı ve sosyal medya dezenformasyonunu doğruluk payı ve yalansavarla tartışmak. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 101-21.
- Yeniçeri, Z. ve Us, E. Ö. (2020). Radikalleşmenin ölçülmesi: Aşırıılık ölçeğinin ve aşırıılık ölçeğiyle ilişkili şiddet yanlılığı. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 261-87.
- Zajonc, R. B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1-27.